Kirjallinen kysymys KK 519/2016 vp

Johanna Karimäki vihr ym.

Kirjallinen kysymys mielenterveyspotilaan omaishoitajan tuen parantamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Hallitus on nostanut prioriteetiksi omaishoidon tuen parantamisen ja hyvä niin. Omaishoitajat tekevät arvokasta työtä hoitamalla läheistään. Omaishoitoon panostaminen on inhimillinen ratkaisu, joka myös säästää yhteiskunnan varoja. Omaishoidon tuen kehittämisessä on vielä paljon tehtävää. Se ei edelleenkään kohdistu tasapuolisesti kaikille läheisestään huolehtiville. Omaishoidosta säästäminen on todella lyhytnäköistä, sillä pahimmassa tapauksessa omaishoitaja uupuu työssään eikä enää jaksa toimia omaishoitajana ja saattaa joutua autettavaksi itsekin.

Omaishoidon tuen eri toimet, kuten vapaapäivät, rahallinen tuki sekä omaishoitoa tukevat palvelut, ovat keskeisiä. Yksi väestöryhmä kuitenkin puuttuu tuen piiristä liki täysin. Vain kolme prosenttia omaishoidon tuen saajista on mielenterveyspotilaiden omaisia. Mielenterveysomaisten keskuksen FinFamin mukaan yli 400 000 suomalaista hoivaa mielenterveysongelmista kärsivää läheistään. Valtaosa heistä hoitaa sairastunutta läheistään ilman vapaapäiviä ja taloudellista tukea. Omainen huolehtii sairastuneen läheisen arjesta, johon kuuluu kodinhoito, rahankäyttö, sosiaaliset suhteet, ruokailu sekä hoidosta tai lääkkeistä huolehtiminen. Osa mielenterveyspotilaiden omaisista masentuu itsekin vakavasti. Se, että nämä omaiset eivät pääse tuen ja palveluiden piiriin, on epäinhimillistä, eriarvoistavaa ja tulee yhteiskunnallekin kalliiksi. Uusi omaishoitoa määrittävä laki ei tuonut helpotusta tilanteeseen, vaan mielenterveysongelmaista omaistaan hoitava voi saada palveluja lähinnä sosiaalihuoltolain perusteella. Omaisen jaksamista tukee myös tiedonsaanti läheisen tilanteesta, vertaistuki, keskustelu omaisneuvojan kanssa ja mahdollisuus omaan aikaan.

Syrjäytyneisyys, masentuneisuus ja vakavat mielenterveysongelmat ovat hälyttävästi lisääntyneet ja ovat merkittävä syy nuorten aikuisten työkyvyttömyyteen. Samaan aikaan mielenterveyspalveluja on karsittu ja mielenterveyspotilaita ohjattu avohoitoon yhä suuremmassa määrin. Monelle omaiselle lankeaa vastuu pitää huolta läheisestään hädän hetkellä. Omaisten omaa työtä ja arkea värittää huoli läheisen henkisestä hyvinvoinnista. Moni jää kotiin huolehtimaan mielenterveyskuntoutujasta ja toimii siten läheisensä omaishoitajana. Omaishoitolainsäädännön pitää tunnistaa myös mielenterveyspotilaan hoito ja siihen liittyvä omaishoitajan tuki. Omaishoidon tuen pitää kuulua kaikille omaisille.

Omaiset ovat mielenterveystyön voimavara. Omaishoidon tuen kehittämisessä on pohdittava sitäkin, että omaishoitoa ja ansiotyötä pitäisi voida sovittaa joustavammin yhteen. Myös matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita tarvitaan lisää. Mielenterveyspalveluihin ei nykyään saa hel-

Valmis
5.0

posti ja nopeasti lähetettä. Kolmen kuukauden odottelu voi olla mielenterveydelle tuhoisaa, kun sen sijaan nopea terapia voi pelastaa ihmisiä syvemmältä mielen häiriöltä. Eriasteiset mielenterveysongelmat ovat todella yleisiä. Siksi meidän kaikkien pitäisi tarkastaa omaa asennettamme. Mielenterveysongelmiin liittyy turhan paljon häpeää ja peittelyä, vaikka mielenterveyden häiriöt ovat yleisiä ja niistä voi parantua täysin terveeksi ja toimintakykyiseksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

> *Mitä hallitus tekee parantaakseen mielenterveyspotilaiden omaishoitajien asemaa ja turvatakseen heidän oikeutensa omaishoidon tukeen, jotta he saavat työstään rahallista tukea, palveluja ja vapaapäiviä?*

Helsingissä 7.10.2016

Johanna Karimäki vihr
Krista Mikkonen vihr
Heli Järvinen vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Jyrki Kasvi vihr
Jani Toivola vihr
Satu Hassi vihr
Antero Vartia vihr
Ozan Yanar vihr